

Åtvidabergs
kommun

BARN OCH UNGDOM

riktlinjer för handläggning

1.	UTREDNINGSFÖRFARANDE	4
1.1	ALLMÄNT.....	4
1.2	ANMÄLAN.....	4
1.2.1	<i>Anonymitet</i>	5
1.2.2	<i>Anmälan från polisen</i>	5
1.2.2	<i>Bekräftelse av anmälan</i>	5
1.2.3	<i>Misshandel och sexuella övergrepp</i>	5
1.3	FÖRHANDBEDÖMNING/AKTUALISERING.....	6
1.4	ÄRENDE.....	7
1.5	UPPLÄGGNING AV UTREDNINGEN.....	7
1.5.1	<i>Barnets delaktighet</i>	7
1.6	UTREDNINGSTID.....	7
1.7	JOURNALFÖRING.....	8
1.8	UTLÅTANDEN/REFERENSSAMTAL.....	8
1.9	UTREDNINGENS INNEHÅLL - DEN SKRIFTLIGA REDOVISNINGEN.....	9
1.10	ANALYS OCH BEDÖMNING.....	10
1.11	VÅRDPLAN.....	12
1.12	GENOMFÖRANDEPLAN.....	12
1.13	AVSLUTA UTREDNINGEN.....	12
1.14	BESLUTSMOTIVERING/BESLUT.....	13
2.	BISTÅND ENLIGT 4 KAP 1 § SOCIALTJÄNSTLAGEN	14
2.1	FÖREBYGGANDE INSATSER.....	14
2.2	BEHANDLANDE INSATSER.....	14
2.3	TERAPI-INSATS.....	14
2.4	KONTAKTPERSON OCH KONTAKTFAMILJ.....	15
2.5	PLACERING I ENSKILT HEM - EJ STADIGVARANDE.....	15
2.6	PLACERING I FAMILJEHEM - STADIGVARANDE.....	15
2.7	PRIVATPLACERING.....	16
2.8	PLATS VID HVB (HEM FÖR VÅRD ELLER BOENDE) OCH SÄRSKILT UNGDOMSHEM.....	16
2.9	PLACERING AV FÖRÄLDER OCH BARN.....	17
2.10	BISTÅND OCH BEHOVSPRÖVAT STÖD FÖR PLACERAD I ANNAN KOMMUN.....	17
2.11	EGET BOENDE TILL UNGDOMAR.....	17
3.	UPPFÖLJNING AV BARN/UNGDOMAR PLACERADE I FAMILJEHEM ELLER HVB (HEM FÖR VÅRD ELLER BOENDE)	18
3.1	VAD SÄGER LAGEN?.....	18
3.2	VAD SKILJER ÖVERVÄGANDE OCH OMPRÖVNING ÄT?.....	18
3.3	HANDLÄGGNINGEN — HUR GÖR MAN?.....	19
3.3.1	<i>Övervägande</i>	19
3.3.2	<i>Omprövning</i>	19
3.3.3	<i>Hur ska formerna för övervägande/omprövning se ut?</i>	20
3.3.4	<i>Vilket innehåll ska redogörelser och utredningar ha?</i>	20
3.3.5	<i>Samtal med/observation av barnet</i>	20
4.	HEDERSRELATERAT HOT OCH VÅLD	20
4.1	ATT TÄNKA PÅ VID FÖRHANDBEDÖMNING.....	20
4.2	ATT TÄNKA PÅ VID EN UTREDNING.....	21
4.3	ATT TÄNKA PÅ VID KONTAKTERNA MED FÖRÄLDRARNA.....	21
5.	VÅRDNADSÖVERFLYTTNING	22
5.1	SYFTE MED EN VÅRDNADSÖVERFLYTTNING.....	22
5.2	I BEDÖMNINGEN BÖR FÖLJANDE PUNKTER BEAKTAS.....	22
5.3	VEM SKA TA INITIATIV TILL EN VÅRDNADSÖVERFLYTTNING?.....	23
5.4	KONSEKVENSER AV EN VÅRDNADSÖVERFLYTTNING.....	23
6.	POLISANMÄLAN	24

7.	YTTRANDE TILL ÅKLAGARMYNDIGHET	24
8.	SAMVERKAN	25
9.	ÖVERFLYTTNING AV ÄRENDE TILL ANNAN KOMMUN	25
10.	FÖRÄLDRARS ERSÄTTNINGSSKYLDIGHET	26
11.	ÖVERKLAGAN AV BESLUT	26
	FLÖDESSCHEMA FÖR ANMÄLNINGAR/ANSÖKNINGAR	28

GÄLLANDE NEDANSTÅENDE HÄNVISAS TILL SÄRSKILDA RIKTLINJER.

- **HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN ENLIGT LVU**
- **HANDLÄGGNING AV FAMILJEHEMSPLACERINGAR**
- **HANDLÄGGNING AV UNGA SOM BEGÅR BROTT**

Riktlinjer för handläggning - barn och ungdom -

1. Utredningsförfarande

1.1 Allmänt

Utredningar ska genomsyras av *saklighet, opartiskhet* och *lika behandling*. Koncentrera på det som är relevant och korta ner den skrivna utredningen. Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Den ska inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet.

Barnperspektivet är oerhört angeläget. Utredningen ska handla om och centrera kring barnet.

Utredningsförfarandet ska ske enligt BBIC, *Barns Behov i Centrum*, som är ett enhetligt system för utredning, planering och uppföljning inom social barnavård i Sverige.

För att förbättra kvalitén i utredningsarbetet ska den skriftliga sammanställningen av utredningen slutligen kritiskt granskas av någon annan än den som har skrivit den. När en utredning är klar ska blanketten "Egen utvärdering" fyllas i och lämnas till gruppleddare som ansvarar för att årligen sammanställa dessa.

Om det förekommer längre perioder då inget aktivt arbete görs i utredningsförfarandet, ska anledningen till detta redovisas.

1.2 Anmälan

Anmälan bör tas emot av mottagningsteam eller gruppleddare, alternativt den person som har dagjour enligt schema. Bedömning av anmälan görs av gruppleddare som sedan fördelar ärendet till handläggare. Om anmälan bedöms som mycket akut samlas tillgänglig personal för en gemensam genomgång och bedömning.

De som omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen, exempelvis skolpersonal, ska ha möjlighet att konsultera gruppleddare eller den som har dagjour när de känner oro för barn. En sådan konsultation kan ges utan att barnets identitet röjs. Anmälan ska därefter göras om det finns skäl till det. Det kan vara fördelaktigt om exempelvis skolans personal kallar till ett möte med föräldrar, dit socialtjänsten är inbjuden, för att öppet diskutera kring den oro som finns.

Det finns vissa begränsningar i anmälningsskyldigheten. De avser följande; ofödda barn, barn över 18 år samt förhållanden i hem där barn ej ännu finns (exempelvis familj som väntar barn via adoption).

1.2.1 Anonymitet

Socialnämnden kan aldrig garantera anmälaren anonymitet när denne väl har uppgivit sitt namn. Detta kan i vissa fall prövas enligt 25 kap 7 § offentlighets- och sekretesslagen. Där anges att sekretess kan komma ifråga om det antas att fara uppkommer för att den som har lämnat uppgiften, eller någon närstående till denne, utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Den som gjort en anmälan i tjänsten kan inte vara anonym.

Barn som fyllt 15 år kan själva föra sin egen talan och ta kontakt med socialtjänsten, d v s bli ett "ärende".

1.2.2 Anmälan från polisen

Från polisen inkommer anmälningar som avser brottsmisstanke där barn under 18 år är misstänkta. Om barnet är under 15 år träffar polisen oftast inte barnet för förhör. Vård- och omsorgsförvaltningen kallar alltid barn och vårdnadshavare till personligt besök för förhandsbedömning. Enligt överenskommelse med polisen i Åtvidaberg ska representant från polisen närvara en kortare tid av detta besök, om det ej anses olämpligt. Kontakt tas med närpolischef för inbjudan till detta.

1.2.2 Bekräftelse av anmälan

Mottagandet av anmälan ska bekräftas. Är anmälaren anonym, bestäm om möjligt att denne hör av sig en särskild tidpunkt för eventuella frågor. Om anmälaren uppgett sitt namn, kan vård- och omsorgsförvaltningen erbjuda sig att ta kontakt och eventuellt läsa upp det som skrivits i aktualiseringen. Till den som gjort anmälan i tjänsten ska en skriftlig bekräftelse sändas som ett bevis på att anmälan mottagits. Anmälningar från myndigheter med anmälningsskyldighet enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen bör inkomma skriftligen. Vid akuta anmälningar, uppmana därför till en skriftlig anmälan som komplement till det som framkommit telefonledes.

1.2.3 Misshandel och sexuella övergrepp

Gäller anmälan misstanke om misshandel och/eller sexuella övergrepp ska samråd ske enligt de handläggnings- och samarbetsrutiner som finns i Östergötland (se pärm i "arkiv" eller hos gruppleddare, alternativt via länsstyrelsens hemsida). Samråd hålls på Barnahus i Linköping. Vid samrådet närvarar representanter från Barnahus-teamet, BUP-elefant, polis, åklagare, barnläkare samt representant från socialtjänsten. Socialtjänsten påkallar behov av samråd genom att kontakta Barnahus. I första hand är det gruppleddare som tar denna kontakt. Oftast lämnas polisanmälan vid samrådet, men ett samråd kan även äga rum då socialtjänsten ännu inte bestämt sig för om en polisanmälan ska göras eller inte. I de fall ventileras ärendet anonymt.

Syftet med samrådet är att tillsammans planera inför den rättsliga processen. Under samrådet tas ställning till om barnet behöver läkarundersökas, om särskild företrädare är nödvändig samt hur eventuella stödjande insatser kan utformas. Hur barnet kommer till förhöret är också någonting som ska tas upp. Innan personal från socialtjänsten medverkar till att skjutsa barnet till förhör ska särskild företrädare för barnet ge sitt samtycke till detta, då han/hon är den som ska uppdra åt socialtjänsten att bistå med hämtningen. Den särskilda företrädaren ansvarar för barnet i vårdnadshavarens ställe. Hur, och att, socialtjänsten har fått detta uppdrag ska alltid noteras i barnets journal. Personal från Barnahus-teamet håller i samrådet och skriver protokoll. Kopia av protokollet bilägges barnets akt.

Det är av stor vikt att vara väl förberedd inför samrådet. Det finns en checklista med punkter om vad åklagaren vill ha kunskap om (se RUTIN - S - samråd). Den som närvarar på samrådet ska inte själv ha hört barnets utsago, då den personen senare kan komma att höras som vittne. Enligt målformulering kring Barnahus verksamhet ska socialtjänstens representant ha minst ett års erfarenhet av barnavårdsärenden samt ha god kännedom om Barnahus verksamhet.

1.3 Förhandsbedömning/aktualisering

Begreppet förhandsbedömning definieras såsom bedömningen om en fråga kan leda till åtgärd eller om en åtgärd är önskvärd eller behövlig, då det inte är självklart att utredning ska inledas. Förhandsbedömningen innehåller insamlande av uppgifter i syfte att kunna fatta beslut om utredning enligt 11 kap 1 § socialtjänstlagen ska inledas eller ej. För att kunna göra en tillräckligt omfattande bedömning, bör två representanter från socialtjänsten närvara vid möte med den som anmälan avser.

Inom ramen för en förhandsbedömning kan endast en kontakt tas med den det berör. Den som inkommit med anmälan får kontaktas igen om detta behövs för komplettering av uppgifter. För att kunna ta ytterligare kontakter måste ett beslut om att inleda en utredning fattas. Förhandsbedömningen nedtecknas i avsedd BBIC-mall som tillhör aktualiseringen. Vid beslut om att ej inleda utredning arkiveras handlingen i därför avsedd pärm. Beslutet ska innehålla motivering till varför utredning ej inleds. Beslut att inleda eller ej inleda utredning enligt 11 kap 1 § socialtjänstlagen utifrån en anmälan fattas av gruppleddare. Beslut att inleda utredning utifrån en ansökan fattas av socialsekreterare. Om det finns en akt ska aktualiseringen tillföras denna.

Vid ett första möte bör om möjligt även den som gjort anmälan delta.

Den som berörs av utredningen ska underrättas om att utredning inleds. Kom ihåg att prata med barnet. Hur informationen ska gå till beror på barnets ålder och mognad. Informationen ska dokumenteras.

1.4   *Ärende*

Begreppet ärende definieras såsom en begäran, ett problem eller en fråga som kommit till socialnämndens kännedom och som kan föranleda åtgärd. Genom att besluta om att inleda utredning enligt 11 kap 1 § socialtjänstlagen uppstår ett ärende. En enskild person kan ha flera ärenden hos socialnämnden beroende på att flera frågor kan ha väckts.

1.5   *Uppläggning av utredningen*

Efter beslut om inledande av en utredning ska en plan för utredningens genomförande upprättas, i vilken det ska redovisas vilka frågeställningar som är aktuella samt vilka kontakter som ska tas. Utredningsplanen ska vara skriftlig och upprättas tillsammans med den som ärendet gäller samt undertecknas. Tidsplan ska finnas med i detta sammanhang. Utredningsplan finns som BBIC-dokument. Inför utredningen ska det redogöras för vilka skyldigheter och rättigheter som gäller.

I möjligaste mån bör en återkoppling ske till eventuell anmälare vid utredningens avslutande, under förutsättning av att den enskilde godkänner detta. Om en anmälan exempelvis inkommit från barnomsorgen kan en gemensam återkoppling vara positiv för det fortsatta samarbetet mellan personalen och barnets föräldrar.

För den enskildes rättssäkerhet är det viktigt att socialtjänstens beslut grundas på en tillförlitlig utredning. Vid utredningens bedrivande måste man väga de intrång i den personliga integriteten som en utredning medför mot de intressen som myndigheten ska tillgodose.

1.5.1   *Barnets delaktighet*

Utifrån det barnperspektiv som utredningen ska ha är personlig kontakt med barnet ett måste under utredningstiden, förutsatt att barnet och vårdnadshavare samtycker till det. Om möjligt, planera in möten med barnet även i annan miljö än i hemmet och var flexibel i mötesplatser utifrån barnets önskemål. I de fall där barnets vårdnadshavare är separerade och barnet träffar båda föräldrarna, bör möte med barnet ske i båda hemmen.

Återkoppla till barnet om vad som är skrivet om det som barnet själv har berättat samt även till viss del vad som framkommit från föräldrarna. Barnet ska ges en faktisk möjlighet att kunna påverka och vara delaktiga, inte enbart ha ett symboliskt inflytande.

1.6   *Utredningstid*

Enligt 11 kap 2 § socialtjänstlagen ska utredningar som rör socialtjänstens behov av att ingripa till en underårigs skydd eller stöd bedrivs skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. Finns det särskilda skäl kan sociala myndighetsutskottet besluta om att förlänga utredningen för viss tid, enligt samma lagrum. En sådan förlängning ska vara tidsbegränsad. Som särskilda skäl menas situationer då man inväntar psykologutredning, polisutredning då det gäller övergrepp mot barn eller då vissa betydande utredningsmoment inte rimligen kan hinnas med inom föreskriven tid t ex familjerådslag med tanke på svårigheten att snabbt samla ihop till detta etc. Hög arbetsbelastning eller semester är ej skäl för att förlänga utredningstiden.

1.7 Journalföring

Under utredningens gång ska uppgifter och händelser av betydelse, med hänsyn till det enskilda fallet, fortlöpande skrivas in i journalen. Utredningen skrivs sedan separat. All information som används i utredningen ska finnas dokumenterad i journalanteckningarna. Alla beslut ska registreras i journalen, där de undertecknas, samt i beslutsbilden i SOFIA.

Det är handläggarens ansvar att kontinuerligt tillföra akten alla de uppgifter som kan vara av betydelse. Arbetsanteckningar på lösa lappar ska utan dröjsmål tillföras akten. Handläggaren får inte vänta med dokumentationen under någon längre tid. Dokumentationen ska innehålla uppgift om vem som gjort anteckningen (fullständigt namn), befattning samt när anteckningen har gjorts.

Även de som arbetar som insatser i ärenden, d v s behandlingspersonal ska kontinuerligt föra anteckningar i journal.

Av journalerna ska det tydligt framgå när verkställigheter av beslut påbörjas respektive avslutas.

De anteckningar som görs ska bygga på respekt för den enskildes integritet. Det innebär bland annat att den enskilde ska behandlas med aktning. Utgångspunkten är således att uppgifterna i dokumentationen ska vila på ett korrekt underlag och inte vara av nedsättande eller kränkande karaktär. Subjektiva värderingar rörande klienterna och deras förhållanden bör undvikas. Det kan i vissa fall vara motiverat att anteckna uppgifter som har subjektiv karaktär, förutsatt att det har betydelse för utredningen. Det gäller bland annat påståenden i anmälningar och uppgifter som utomstående har lämnat under utredningen.

Uppgifter om tredje person bör undvikas så långt det är möjligt. Stor försiktighet ska iakttas när det gäller uppgifter om andra personer än de som är aktuella i ärendet.

Vid inkommande domar, polisanmälningar o s v ska målnummer eller dylikt skrivas in i journalen i samband med att inkommen handling noteras. Vid protokoll från samråd på Barnhus ska BL-nummer föras in för att underlätta uppföljning och utvärdering.

Enligt 11 kap 6 § socialtjänstlagen bör den enskilde hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom/henne. Av dokumentationen ska klart framgå om den enskilde har en avvikande uppfattning om vad som sagts eller noterats.

1.8 Utlåtanden/referenssamtal

Enligt 11 kap. 2 § SoL får socialnämnden inom ramen för en utredning konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Detta kan göras utan att vårdnadshavarna lämnar sitt medgivande, men ska om möjligt ske i samförstånd. När utredningen påbörjas på grund av ansökan från vårdnadshavarna eller i situationer där deras lämplighet som föräldrar ej ifrågasätts, är det naturligt att vårdnadshavarna ges ett större inflytande över hur utredningen ska bedrivas.

Vid inhämtande av utlåtanden ska handläggaren vara tydlig i sitt uppdrag till respektive referent samt informera om hur utlåtandet kommer att användas. Vad behöver vi som komplement till vår utredning? Information bör ges om vad vi redan vet så att dubbelarbete

undviks. Det är viktigt att tydligt få fram hur barnets situation ser ut. För att referenspersonen ska vara bättre förberedd ska frågeställningar skickas ut i förväg. Till skola och barnomsorg finns färdiga frågeställningar enligt BBIC, så kallade konsultationsdokument. Vård- och omsorgsförvaltningen har, tillsammans med BVC-personal, upprättat ett BBIC-inspirerat konsultationsdokument avsett för BVC. Konsultationsdokumentet ska skickas ut via e-post till berörd personal innan en personlig träff äger rum. Genom att göra detta ges personalen möjlighet att vara förberedd inför mötet.

Det ska vara tydligt vad referenten har sagt, likaså handläggarens eventuella kommentarer. Vid återgivandet av samtal bör det inledningsvis framgå vilken relation referenten har till den det gäller, hur många samtal som hållits och tidpunkt för dessa.

Intervju med referent ska skrivas i journal, alternativt separat papper, och kommuniceras med referenten skriftligen. Ska längre utlåtanden med i den skriftliga sammanställningen av utredningen bör dessa biläggas. Kortare utlåtanden och referenssamtal ska läggas in under respektive rubrik i utredningen.

Beträffande redovisningen av referentuppgifter hänvisas till JO:s uttalande (JO 1978/79 s. 173). I uttalandet står bland annat att det ibland kan vara nödvändigt att göra en viss sällning av referenternas uppgifter. I den mån utsagorna återger rent skvaller bör noga övervägas om det alls finns behov av att ta med uppgifterna i utredningen. Överdrivna och generaliserande uttalanden från referenter bör inte heller utan vidare återges ordagrant.

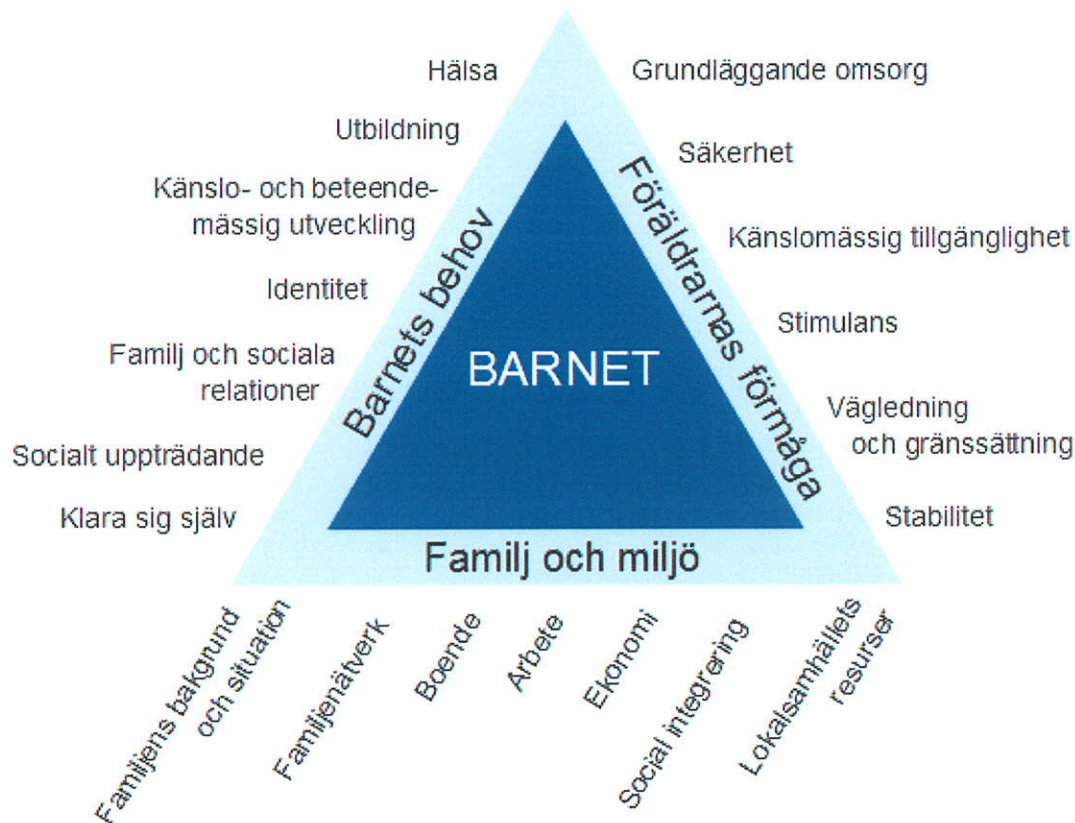
1.9 Utredningens innehåll - den skriftliga redovisningen

Utredningsmaterialet bör sovras och begränsas till att avse relevanta fakta. Irrelevant material bör liksom obestyrkta antaganden, påståenden, värdeomdömen och "rykten" inte få belasta redogörelsen. En utredning ska begränsas till att avse omständigheter som har betydelse för bedömningen av den enskildes behov av stöd och hjälp.

Ordvalet i utredningen bör präglas av saklighet. Man måste sträva efter att finna uttryck som svarar mera exakt mot vad man vill säga och avstå från alltför känslomässigt laddade uttryck. Självfallet bör man också undvika att i onödan uttala sig nedsättande om de personer som berörs av utredningen. Detta gäller oavsett resultatet av utredningen. Utredningen ska skrivas med ett lättbegripligt och korrekt språk. För vidare handledning i själva skrivandet, hänvisas till boken Klarspråk i socialtjänsten (Lundin K, Wedin Å, 2009) samt Svarta listan (SB PM 2004:1).

Även uppgifter som talar till den enskildes förmån måste redovisas i utredningen, vilket i synnerhet är betydelsefullt i sådana situationer där fråga om tvångsingripande kan bli aktuell.

Vad bör finnas med? Detta finns närmare återgivet i boken "Barn och unga i socialtjänsten" (Socialstyrelsen) som utgår från BBIC och dess triangel, se nästa sida.

I socialtjänstlagens portalparagraf poängteras att särskild hänsyn ska tas till vad barnets bästa kräver. Detta innebär att varje beslut som rör ett barn måste grunda sig på en bedömning av vad som är bäst för just det barnet. Barnperspektivet ska alltid komma i första hand. Vid bedömningar bör hänsyn tas till hur samspelet mellan barn och föräldrar ser ut. Det är viktigt att lyfta fram barnets egen inställning, vilket kan vara svårt då det gäller yngre barn. Handläggaren ska dock försöka nå även dessa och därigenom kunna beskriva samtalen med barnen och vad dessa gett för bild. Växthuset och EDIT kan nyttjas vid utredningar för att i en mer hemlik miljö träffa både barn och föräldrar under varierande tid. *OBS! Om samtal med barn inte har genomförts ska anledning till detta anges i utredningen.*

Av utredningen ska framgå hur och vem som har genomfört utredningen, liksom samtliga kontakter som tagits.

1.10   Analys och bedömning

Alla beslut som rör barn ska utgå ifrån vad som är till barnets bästa. Barnets egna åsikter ska tillmätas betydelse utifrån dess ålder och mognad. Barnet kan själv ha svårt att avgöra vad som är till dess bästa, varför barnets vilja inte alltid sammanfaller med bedömningar av vad som är bäst för det. Många gånger kan handläggaren dra andra slutsatser än barnet och det handlar om svåra bedömningar. Vem ska ha tolkningsföreträde och på vilka grunder? Det är viktigt att i beslutsunderlaget tydligt skilja på vad som kommer från barnet och vad som är handläggarens tolkningar. Samtal med barnet är ett viktigt underlag för bedömningen och det som där framkommit ska finnas som en röd tråd i bedömningen.

Bedömningar och beskrivningar av barnet och vad det behöver måste ställas i relation till dess utveckling och till föräldrarnas omsorgsförmåga och potential till förändring. Riskfaktorer liksom olika skyddsfaktorer ska vägas in.

I bedömningen görs en avvägning av föräldrarnas förmåga i förhållande till barnets behov. Kan föräldrarna se barnets behov? Vad har gjorts tidigare och vilka resultat visade detta? Vad beror den uppkomna situationen på? Är det en tillfällig kris eller finns det mer djupgående faktorer? Vad är oroväckande och alarmerande samt vilka konsekvenser kan den nuvarande situationen få?

Föräldrars och barns syn på föreslagen insats ska tydligt framgå. Finns det samtycke från föräldrarnas och barnet om barnet har fyllt 15 år? Är samtycket i så fall trovärdigt? Resonera kring de enskildas inställning till föreslagen insats. Även då barnet inte är 15 år ska dess inställning till insatsen tydliggöras.

Det är viktigt att inta ett reflekterande och källkritiskt förhållningssätt till de uppgifter som framkommit i utredningen. Det kan finnas en risk att utredaren i tidigt skede bestämt sig för vilka insatser som behövs eller inte behövs och värderar den inkomna informationen utifrån detta.

I analysen och bedömningen får inte uppgifter tillföras som inte tidigare redovisats i utredningen. Analysen ska inte ha karaktären av en sammanfattning.

Socialstyrelsens Grundbok – Barns behov i centrum (2006a, s. 71-75) ger följande definitioner avseende analys och bedömning:

Analys

Analysen bygger på den information som samlats in under utredningen och handlar om att beskriva den unges behov och föräldrarnas förmåga att tillgodose dessa behov i familjen samt viktiga faktorer i familj och miljö. Med hjälp av analysen ska utredningens frågeställningar besvaras. I analysen ska olika förklaringar prövas beträffande de olika varierande orsaker som kan finnas till de problem som identifierats. Triangeln kan här användas som verktyg och pedagogiskt hjälpmedel för att få överblick över samspelet mellan olika faktorer av betydelse för barnets eller den unges utveckling.

Bedömning

Bedömningen handlar om att fastställa om barnet eller den unge behöver skydd eller stöd och om insatser krävs av socialtjänsten för att tillgodose barnets behov. Som vägledning anges ett antal frågeställningar t ex. frågan om vilka de förväntade effekterna av insatserna är för barnet, huruvida andra insatsalternativ har övervägts och vilka konsekvenser det skulle få för barnet.

För vidare information hänvisas till Socialstyrelsens Analys, bedömning och beslut i utredningar enligt BBIC (2009).

1.11 Vårdplan

Om utredningen resulterar i ett förslag till behandling i familjehem eller hem för vård och boende (HVB-hem), ska en vårdplan upprättas, enligt 11 kap. 3 § SoL. Vårdplanen möjliggör justeringar och uppföljningar av vårdinsatsen. Vårdplanen ska vara realistisk och följas upp kontinuerligt.

Enligt Socialtjänstförordningen (2001:937) 5 kap 1a § ska vårdplanen, om det inte möter särskilda hinder, beskriva de särskilda insatser som behövs, hur umgänget med föräldrar och andra närstående ska ordnas, målet med vården samt barnets syn på den planerade vården.

I planen ska även framgå vilka åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för, exempelvis kontakt med Barn- och familjepsykologiskt centrum (BFC) eller extra stödinsatser i skolan.

I vårdplaneringen är det viktigt att så långt det är möjligt försöka inkludera barnets vårdnadshavare och i förekommande fall även andra närstående. Barnets syn på den planerade vården ska framgå. Samtycke till vårdplanen ska lämnas av vårdnadshavare samt barnet själv om han/hon fyllt 15 år. Om samtycke ej lämnas till föreslagen vårdplan ska detta anges i utredningen. Vårdplanen ska vara undertecknad innan beslut fattas. Om det inte går att få en underskrift ska det motiveras varför ett muntligt samtycke/inte samtycke istället ska gälla. Det är viktigt att detta då är dokumenterat i journal.

En vårdplan bör bidra till genomtänkta placeringar, vilket innebär en mer kvalitativ vård.

1.12 Genomförandeplan

För insatser i öppenvården, som exempelvis kontakt med behandlingsassistent eller kontaktperson/kontaktfamilj, ska en genomförandeplan upprättas. Dels för att tydliggöra insatsen och dels för att möjliggöra uppföljningar/utvärderingar. Det som skrivs under de olika rubrikerna ska vara så detaljerat som möjligt. Konkretisera delmålen för att möjliggöra en användbar utvärdering av insatsen. Ange gärna vilka konsekvenserna blir om inte genomförandeplanen följs. Vid upprättande samt uppföljning av insatsen, tänk på att det kan vara fördelaktigt att eventuell ekonomihandläggare eller annan samarbetspartner medverkar.

Även vid placering i familjehem eller HVB-hem ska en genomförandeplan göras, för att en mer konkret och detaljerad planering ska sammanställas.

Barnet, liksom föräldrarna, ska vara delaktigt i upprättandet av genomförandeplanen.

1.13 Avsluta utredningen

En utredning kan leda till:

- erbjudande om behandlingsinsatser på frivillig grund,
- avslut utan vidare åtgärder, eller
- förslag om att sociala myndighetsutskottet ska besluta att hos förvaltningsrätten ansöka om vård enligt LVU.

Då utredningen avslutas är det viktigt att informera parterna om detta och varför den avslutas. Glöm inte bort att även informera barnet, utifrån dess ålder och mognad. Beslutsunderlag med eventuell vårdplan och medgivandeutredning ska *kommuniceras* med part enligt 17 § förvaltningslagen. Kommunikeringen ska ske skriftligen, inom den angivna tiden för utredningen, d v s högst fyra månader och innan beslut fattas. Särskild blankett finns.

Om vårdnadshavarna samtycker bör en återkoppling ske till eventuell anmälare. Har exempelvis skolan inkommit med anmälan kan det fortsatta samarbetet mellan dem och familjen underlättas om en återkoppling kommer till stånd. Ett sådant samarbete främjar barnets eventuella stöd- och hjälpbehov.

Det finns möjlighet att följa upp ärendet t ex då utredningen visar att barnet har behov av stöd och hjälp men föräldrar eller ungdomen avböjer behandlingsinsatser. Om förhållandena är sådana att LVU inte är tillämplig kan inga andra åtgärder vidtagas än att ärendets utveckling följs upp. Således kan det efter avslutande av utredningen beslutas att följa upp ärendet efter en viss tid. Det ska i så fall framgå när och hur uppföljningen ska ske. Det görs utifrån socialtjänstens övergripande ansvar och skyldighet att hålla sig underrättad om hur barn/ungdomar har det.

Resulterar utredningen i ett förslag på beslut om institutionsvistelse eller familjehemsplacering ska kostnaden för detta redovisas till sociala myndighetsutskottet i bilaga utan bilagehänvisning.

Efter avslutad utredning ska handläggaren göra en egen utvärdering av den utredning som gjorts. Utvärderingen görs utifrån särskilt formulär.

1.14   *Beslutsmotivering/beslut*

Vid varje beslut bör följande fråga ställas: Gynnar detta barnets utveckling? Med utveckling menas fysisk, psykisk, social, andlig samt moralisk utveckling, det vill säga ett vidare begrepp än anknytning och relationer.

En beslutsmotiveringen ska vara kort, men inte innehållslös. Den ska inte enbart hänvisa till en lagparagraf. Inte heller till riktlinjer. Själva beslutet ska vara en slutsats av motiveringen. Det ska vara formulerat så att inga missförstånd kan uppstå. Kom ihåg eventuella förbehåll. Insatser ska vara tidsbegränsade, om möjligt.

Om en person ansöker om längre tid för vård och behandling än det som beviljats, ska ett avslagsbeslut göras på den resterande tiden.

2. Bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen

Alla bistånd ska vara tidsbegränsade, förutom de som avser vård i familjehem eller i hem för vård eller boende.

Barn som placeras i familjehem eller HVB-hem ska alltid informeras om sina rättigheter och en folder om detta ska delas ut till dem. Foldrarna kommer från Socialstyrelsen och är olika för familjehem och för HVB-hem. De finns i arkivet.

2.1 Förebyggande insatser

Med förebyggande insatser menas åtgärder som kan bidra till att barn och ungdomar får sina behov tillgodosedda med de resurser som kan erbjudas i samhället t ex föreningar samt familjecentralen Växthusets olika verksamheter. I situationer då familjerna själva inte har ekonomiska förutsättningar att låta sina barn delta i olika typer av aktiviteter kan det bli aktuellt med beviljande av kostnader förenade med aktiviteten. Biståndet avser att täcka kostnader för enskildas behov av utrustning, aktiviteter, resor etc. Det är inte meningen att socialtjänsten ska täcka kostnader som kan hänföras till andra ansvarsområden, såsom exempelvis skola.

2.2 Behandlande insatser

Behandlande insatser kan efter individuell prövning och utredning ges till barn och deras familjer i situationer då de är i behov av omsorg, stöd och skydd. Exempel på sådana insatser är föräldrastöd, personligt stöd till barn och ungdomar, aktivering, familjearbete, gruppverksamhet.

Socialnämnden är enligt 5 kap 1 § socialtjänstlagen skyldig att på olika sätt erbjuda insatser när det gäller omsorger om barn och ungdom. Insatserna ska utformas i samarbete med den enskilde.

Vid varje beslut om insats ska genomförandeplan upprättas tillsammans med den enskilde. Denna ska utvärderas fortlöpande, minst var sjätte månad. Innan beslut tas bör insatsen diskuteras tillsammans med andra involverade i ärendet för en gemensam bedömning.

2.3 Terapi-insats

Behovet av terapeutiska insatser ska i första hand lösas genom landstingets försorg d v s via BFC i Åtvidaberg. Inför en framställan om insats i privat regi bör utredning ha skett om alternativa möjligheter. Av utredning ska framgå olika alternativ med bedömning om för- och nackdelar, beräkning av terapins längd samt kostnadsuppgifter. Innan förslag till beslut tas upp i sociala myndighetsutskottet bör insatsen diskuteras tillsammans med andra involverade i ärendet för en gemensam bedömning.

2.4   *Kontaktperson och kontaktfamilj*

Syftet med en insats i form av kontaktperson eller kontaktfamilj är att barn ska ges det stöd som krävs för att barnen ska få möjlighet till en positiv utveckling under trygga och goda förhållanden. Det kan också vara aktuellt att bevilja kontaktperson för att underlätta umgänge.

Insatsen ska utgå från barnets behov. Avsikten med insatsen är således inte att lösa ett tillsynsbehov, eller att avlasta föräldrar. Vid beviljande av kontaktperson/kontaktfamilj upprättas i samband med utredningen en genomförandeplan som ska följas upp och revideras om så behövs. Insatsen ska följas upp minst var sjätte månad genom gemensamma träffar med barnet, föräldrarna och kontaktpersonen/kontaktfamiljen. Innan beslut tas bör insatsen diskuteras med andra involverade i ärendet för en gemensam bedömning.

2.5   *Placering i enskilt hem - ej stadigvarande*

Vad gäller placering i enskilt hem, av akut karaktär, bör möjligheten att placera i eventuell kontaktfamilj eller annat känt familjehem utredas. Även vid akuta placeringar i tillfälligt familjehem måste familjehemmet vara utrett och godkänt.

Enligt 6 kap 5 § socialtjänstlagen ska möjligheten att placera barnet hos någon anhörig eller annan närstående alltid övervägas. Härvid ska barnets bästa alltid beaktas. För stadigvarande vård krävs, enligt 6 kap 6 § socialtjänstlagen, socialnämndens medgivande för enskild att i sitt hem ta emot underårig för vård och fostran. Detta bör särskilt observeras i situationer där placeringen inleds i ett akut skede och det blir aktuellt med förlängning av vistelsen.

Med ej stadigvarande vård menas att placeringen i förväg kan bedömas vara kortvarig, max två månader. Beslut om placeringen tas av sociala myndighetsutskottet eller dess ordförande. Områdeschefen har delegation att fatta beslut i avvaktan på nästkommande sammanträde i sociala myndighetsutskottet.

2.6   *Placering i familjehem - stadigvarande*

Socialnämnden ansvarar för att det finns familjehem eller hem för vård eller boende att tillgå. Socialnämnden är även ansvarig för att den som placerats får god vård och fostran.

Vid placering av barn ska i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående, i enlighet med 6 kap 5 § socialtjänstlagen. Det ska framkomma i utredningen att detta har övervägts. För stadigvarande vård krävs medgivande enligt 6 kap 6 § socialtjänstlagen för enskild att i sitt hem ta emot underårig för vård och fostran. Medgivandet gäller just det barnet som avses att placeras i familjehemmet och i utredningen ska det framkomma varför just det aktuella familjehemmet bedöms vara bra för barnet.

Ersättningar till familjehemmet utgår i enlighet med rekommendationer från Sveriges kommuner och landsting (SKL). Ersättningen till det specifika familjehemmet som föreslås, ska tas med till sociala myndighetsutskottet som bilaga utan bilagehänvisning.

Vid val av familjehem bör hänsyn tas till samhörighet och kontakt med hemmiljön, språkliga och kulturella skillnader i synsätt och bakgrund. När uppdrag om att finna lämpligt familjehem lämnas till socialsekreterare som handhar dessa ska särskild blankett fyllas i. Det

är viktigt att vara noga med att precisera barnets behov.

Det är av vikt att komma ihåg föräldrarna till det placerade barnet, det vill säga att de bereds möjlighet att bearbeta att deras barn inte längre bor hemma. Fastän föräldrarna samtyckt till insatsen och själva ansett att de ej klarar av att ta hand om sitt barn, är det en separation från barnet som måste tas på allvar.

När familjehemsplacering föreslås som beslut ska namnet på familjehemmet finnas med i beslutstexten. Beslutet ska vara så tydligt som möjligt och fattas inte som ett allmänt beviljande till familjehemsplacering, utan som ett beviljande av placering i det specifika föreslagna familjehemmet.

Ett beslut om familjehemsplacering i ett angivet familjehem inkluderar ett medgivande. Särskilt beslut om medgivandet ska således inte fattas.

Inför en placering i familjehem, ska alltid kontakt tas med barnets rektor samt skolchef för en samverkan om planering kring skolgången. Skolan ska ha en aktiv roll i placeringen för att gynna barnets fortsatta utbildning.

2.7 Privatplacering

Enligt 6 kap 6 § socialtjänstlagen får ett barn inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om vård tas emot för stadigvarande vård och fostran i enskilt hem som inte tillhör någon av vårdnadshavarna. Medgivande eller beslut krävs emellertid inte då det gäller placering hos förälder som inte har vårdnaden.

En medgivandeutredning ska belysa om de blivande vårdarna utgör en lämplig familjesammansättning för barnet och om det föreligger goda förhållanden i det nya hemmet och dess omgivning. Det är socialnämnden i vårdnadshavarens hemkommun som är skyldig att utreda frågan om medgivande vid privatplaceringar.

De privat placerade barnen ska följas upp på liknande sätt som övriga placerade barn så att deras behov av stöd och hjälp kan bli tillgodosedda.

Det privata hemmet är inte att betrakta som ett familjehem avseende ersättning eller dylikt.

2.8 *Plats vid HVB (hem för vård eller boende) och särskilt ungdomshem fördelat av SiS (Statens institutionsstyrelse)*

Ungdomar kan behöva vistas på hem för vård och boende, så kallat HVB-hem, med tillsyn dygnet runt. Innan en placering för vård och behandling på institution kan bli aktuell ska omfattande insatser har prövats i öppenvården. Innan en placering sker vid institution i utredningssyfte, bör möjligheten till en mer omfattande utredning på hemmaplan undersökas. I vissa fall, då ungdomarnas behov är så omfattande eller då behov finns av den gränssättning en institution kan erbjuda, kan detta dock vara den enda möjliga lösningen. Det kan även vara nödvändigt med dygnet-runt-observationer under en utredning.

Vid val av institution ska i första hand de institutioner som ingår i rådande ramavtal komma ifråga. Finns särskilda skäl kan andra institutioner bli aktuella. I dessa fall är det viktigt att det

upprättas avtal med specificerade uppgifter om villkor beträffande uppsägning, kostnadshöjningar, ungdomsavvikande, omförhandling vid förändrade omständigheter etc. Detta avtal upprättas och undertecknas av områdeschef.

Placering vid institution kräver alltid beslut av sociala myndighetsutskottet, alternativt ordförandebeslut om nästkommande sammanträde ej kan inväntas. Områdeschefen kan fatta beslut i avvaktan på nästkommande utskottssammanträde.

Inför en placering på institution, ska alltid kontakt tas med barnets rektor samt skolchef för en samverkan om planering kring skolgången. Åtvidabergs kommun har kvar ansvaret för skolgången även då barnet placeras i en annan kommun, varför skolan ska ha en aktiv roll i placeringen.

2.9 Placering av förälder och barn

Syftet med en föräldra-barnplacering kan vara att kunna utreda hur dessa fungerar tillsammans och hur barnets behov kan tillgodoses av föräldrarna. Vid övervägande om lämpligaste utredningsmetod bör noggrant beaktas möjligheten till utredning på hemmaplan i samarbete med behandlingspersonal inom kommunen, barn- och familjepsykologiskt centrum, barnavårdscentral, barnomsorg, skola m fl. Växthuset kan också nyttjas i detta avseende. Av framställan om placering av förälder och barn ska framgå vilka överväganden och bedömningar som ligger till grund för förslaget samt anledningen till att alternativa insatser inte är tillämpliga. Kostnad ska redovisas inför sociala myndighetsutskottet i bilaga utan bilagehänvisning.

2.10 Bistånd och behovsprövat stöd för placerad i annan kommun

Enligt 16 kap 2 § socialtjänstlagen har placeringskommunens ansvar utvidgats. Om någon, efter beslut av en socialnämnd, vistas i en annan kommun i familjehem eller hem för vård eller boende har den kommun som har beslutat om vistelsen ansvaret för det bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen samt det individuellt behovsprövade stöd som den enskilde kan komma att behöva. Är behovet kopplat till barnets skolgång gäller det att noggrant kontrollera om behovet av insats är av pedagogisk alternativt social och/eller psykologisk art. Är det ett pedagogiskt behov ska detta täckas av skolan i den kommun där barnet är placerat. Kan problemen kopplas till sociala och/eller psykologiska skäl är det placeringskommunens ansvar att täcka kostnaderna.

2.11 Eget boende till ungdomar

Behovet av egen bostad eller annat boende och försörjningsstöd för ungdomar, utanför föräldrahemmet, kan prövas såsom bistånd enligt socialtjänstlagen. Bistånd till detta beviljas endast då det finns särskilda skäl. Dessa kan vara allvarliga svårigheter i relationen till föräldrar eller andra orsaker som innebär påtaglig risk för en ogynnsam utveckling hos den unge, att han eller hon inte får sina behov tillgodosedda vid ett kvarboende i föräldrahemmet.

Ansökan ska göras av föräldrar och den unge gemensamt om den unge är underårig och av denne unge själv om han eller hon är myndig.

Föräldrarna har underhållsskyldighet till dess barnet har fyllt 18 år. Går barnet i skolan vid denna tidpunkt eller om skolgången återupptas innan barnet fyllt 19 år, kvarstår underhållsskyldigheten så länge skolgången pågår. Dock längst till barnet fyller 21 år. Främst ska således föräldrarna bekosta ett eget boende för den unge.

Ofta villkoras det egna boendet med något slag av boendestöd.

3. Uppföljning av barn/ungdomar placerade i familjehem eller HVB (hem för vård eller boende)

3.1 Vad säger lagen?

Enligt lagstiftningen, 6 kap 8 § socialtjänstlagen respektive 13 § LVU, ska vården av underåriga övervägas minst en gång var sjätte månad. I 5 kap. 1b § socialtjänstförordningen anges att den socialnämnd som fattat beslut om vård av ett barn noga ska följa vården av barnet, främst genom

- regelbundna personliga besök i det hem där barnet vistas,
- enskilda samtal med barnet,
- samtal med den eller dem som har tagit emot barnet i sitt hem, och
- samtal med vårdnadshavarna.

Uppföljningen ska omfatta barnets hälsa, utveckling, sociala beteende och skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.

Ett övervägande ska tas upp i sociala myndighetsutskottet inom sex månader från det datum då placeringen verkställdes. En bedömning och ett ställningstagande för eller emot fortsatt vård ska göras. I LVU görs en skillnad utifrån anledningen till placeringen. Om placeringen skett med 2 § som grund (miljö) ska ett övervägande göras, vilket innebär att ett formellt beslut ej tas. Detta kan således ej överklagas. Har placeringen skett med 3 § (beteende) som grund ska en prövning göras, vilket innebär att ett formellt beslut fattas. Detta kan överklagas. Vad gäller beräkningen av tiden mellan två omprövningar, där ett beslut har överklagats till rätten, räknas sex månader från det att dom avkunnats i målet.

Vid vård enligt socialtjänstlagen, 2 § LVU och vid begränsningar av umgänge enligt 14 § LVU är huvudregeln att besluten skall övervägas. Omprövning skall dock göras om vårdnadshavaren eller barnet, om han eller hon är över 15 år, begär det. Det finns inga formkrav på hur en sådan begäran skall vara utformad. I tveksamma fall bör det utformas som en omprövning. Då handläggaren eller sociala myndighetsutskottet anser det befogat kan också de ta initiativ till omprövning. Vid vård enligt LVU 3 § skall omprövning *alltid* göras oavsett de inblandades inställning.

3.2 Vad skiljer övervägande och omprövning åt?

Syftet med ett *övervägande* är att ta ställning till om vården av barnet fortfarande behövs. För att kunna ta ställning till det krävs en redogörelse av hur vården har bedrivits och hur barnet och föräldrarnas förhållanden utvecklar sig. Denna redogörelse ska tas upp i sociala myndighetsutskottet i form av ett övervägande. Avsikten med det är att utskottet ska överväga

om vården fortfarande behövs samt att redogörelsen ska läggas till handlingarna. Detta är inget formellt beslut och kan därmed ej överklagas. Det är därför, vid beslut enligt LVU, angeläget att vårdnadshavaren har getts möjlighet att ta ställning till om en omprövning av vården begärs.

Finner sociala myndighetsutskottet vid sitt övervägande att frågan bör prövas ska utskottet återremittera ärendet för komplettering av beslutsunderlaget. Detta innebär att ärendet ska återkomma till utskottet i form av en omprövning.

När det handlar om en *prövning om fortsatt vård* skall förvaltningslagens bestämmelser om parts rätt till insyn, kommunikation, parts rätt att meddela sig muntligt samt att närvara under sammanträdet med mera iakttas. Vid en prövning om fortsatt vård fattas ett formellt beslut av sociala myndighetsutskottet, vilket innebär att det är överklagningsbart.

3.3 *Handläggningen — hur gör man?*

3.3.1 *Övervägande*

- *Kontakt* tas med familjehem/HVB, barnet, vårdnadshavare samt barnomsorg/skola. Personligt besök till familjehem eller HVB ska göras, vilket alltid ska inkludera enskilt samtal med barnet. Syftet med ett övervägande är att ta ställning till om vården av barnet fortfarande behövs. För detta krävs en redogörelse av hur vården har bedrivits och hur barnet och föräldrarnas förhållanden utvecklar sig.
- En *redogörelse* till sociala myndighetsutskottet sammanställs. I utskottets protokoll noteras att övervägande gjorts. Finner utskottet att det inte finns någon anledning att avsluta vården ska utskottet besluta att lägga redogörelsen till handlingarna. Detta beslut kan ej överklagas.

3.3.2 *Omprövning*

- *Kontakt* tas med familjehem/HVB, barnet, vårdnadshavare samt barnomsorg/skola. Personligt besök till familjehem eller HVB ska göras, vilket alltid ska inkludera enskilt samtal med barnet. Om det i kontakten framkommer att:
  - vårdnadshavaren eller barnet, om han eller hon är över 15 år, begär att vården enligt socialtjänstlagen ska upphöra,
  - vårdnadshavare i placeringar enligt LVU 2 § begär att vården skall upphöra,
  - vården bedrivs enligt LVU 3 §, eller
  - handläggaren finner att det behöver utredas om vården kan upphöra skall utredning alltid göras.
- *Utredning* verkställs. Samtliga förvaltningsrättsliga regler skall tillämpas, t ex parts rätt till insyn, kommunikation, parts rätt att meddela sig muntligt och att närvara under sammanträdet. Då frågan avser upphörande av vård enligt LVU, har den enskilde rätt till offentligt biträde. Behovet av detta skall anmälas till förvaltningsrätten.
- *Beslut* i sociala myndighetsutskottet. Beslutet är överklagningsbart.

3.3.3 *Hur ska formerna för övervägande/omprövning se ut?*

Redogörelsen eller utredningen skrivs i BBIC-mall. Sammanträdesdatum och utskottets beslut noteras också i journalen. Det är viktigt att titta på den vårdplan och den genomförandeplan som finns för att utvärdera och eventuellt revidera dessa.

3.3.4 *Vilket innehåll ska redogörelser och utredningar ha?*

Kravet på innehållet i redogörelse/övervägande är mindre än i en utredning. I båda fallen finns BBIC-dokument för detta.

Enligt sociala myndighetsutskottets önskemål redovisas vårdkostnad vid varje övervägande och omprövning. Kostnaden redovisas separat, utan bilagehänvisning.

3.3.5 *Samtal med/observation av barnet*

Samtalet utformas beroende på barnets ålder och mognad men bör så snart det är möjligt innehålla anledningen till placeringen, barnets inställning till såväl det biologiska hemmet som familjehemmet. Samtalet redovisas sammanfattat och med respekt för barnets integritet. Om samtal med barnet inte har skett ska anledningen till detta tydligt framgå. Barnet ska alltid beredas möjlighet till enskilt möte med handläggande socialsekreterare eller annan personal från vård- och omsorgsförvaltningen. Överväg om det är fördelaktigt för barnet med en träff utanför familjehemmet/HVB-hemmet, i en annan miljö. Besök i familjehem eller på HVB ska göras inför varje övervägande/omprövning.

4. Hedersrelaterat hot och våld

Hedersproblematiken är relativt ny i förhållande till svenska lagar och existerande rutiner. De rutiner som gäller i normala fall kan i vissa fall skada det barn som är utsatt för hedersrelaterat hot och våld. Hur och när kontakt tas med föräldrarna är exempelvis en känslig fråga.

4.1 *Att tänka på vid förhandsbedömning*

- Möte med barnet bör ske på neutral plats, gärna i skolan. Mötet bör inte ske på socialkontoret då detta kan verka misstänksamt och barnets kontakt med vård- och omsorgsförvaltningen inte får bli allmänt känd. Mötet får således inte väcka uppmärksamhet, oavsett var det äger rum.
- Ta hänsyn till vilken tid som passar barnet. Det kan ha stora krav på sig att vara hemma en viss tid.
- Kan anmälaren vara med som stöd?
- Har vård- och omsorgsförvaltningen haft tidigare kännedom om barnet eller familjen?
- Utnyttja möjligheten att göra en *noggrann* undersökning och var aktiv under förhandsbedömningen.
- Ge barnet telefonnummer till jour och dylikt.

4.2 *Att tänka på vid en utredning*

Riskbedömning

Undersök förekomsten av tidigare våld mot barnet, våld mellan föräldrar, patriarkatisk familjestruktur, bortgifta syskon i familjen/slakten, personer i barnets släkt och omgivning som tidigare är dömda för våldsbrott samt redan inarbetade relationer hos någon vuxen (t ex på skolan) som är insatt i barnets situation och som kan vara ett stöd under processen.

Två viktiga saker att tänka på är probleminventeringen samt bedömning av skyddsbehov. För att bättre kunna värdera risker och möjligheter i olika alternativ är det till hjälp att göra en analys och bedömning av barnets kontaktnät. En släktpyramid kan exempelvis göras. Ta hänsyn till barnets egna tankar om lösningar och eventuella konsekvenser av dessa.

Om det finns risk för hot, undersök möjligheten att sekretesskydda delar av anmälan.

4.3 *Att tänka på vid kontakterna med föräldrarna.*

- Hur och när ska föräldrarna kontaktas för att det inte ska skada barnet?
- Bedöm var samtalet lämpligen ska ske.
- Överväg om polis bör vara med.
- Ta det försiktigt! Tänk på konsekvenserna av hur informationen sker.
- Tänk på att inte förvärpa situationen genom att hota familjens heder.
- Ha en plan för fortsatta samtal med föräldrarna, som föräldrarna erbjuds.

Ovanstående information är hämtad ur "handbok om våld i hederns namn", där mer detaljerad information finns att tillgå. Handboken ska finnas i varje kontorsrum på socialkontoret samt kan inhämtas från socialstyrelsen.

5. Vårdnadsöverflyttning

Socialnämnden ska verka för vårdnadsöverflyttning i situationer då föräldrarna brister i utövandet av vårdnaden p.g.a. missbruk eller försummelse eller i övrigt brister i omsorgen på ett sätt som medför bestående fara för barnets hälsa eller utveckling, alternativt då barnet genom dödsfall förlorat sin vårdnadshavare. Härutöver kan det bli aktuellt då ett barn under lång tid vistats i ett familjehem och det är förenligt med barnets bästa att vårdnaden överförs till familjehemmet.

Enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om vårdnadsöverflyttning när barnet har varit placerad i samma familjehem under tre år. Detta finns reglerat i 6 kap. 8 § SoL samt 13 § LVU.

Ett övervägande enligt ovanstående ska göras vid varje övervägande/omprövning av familjemsvården. Övervägandet kan visa att en ansökan om vårdnadsöverflyttning inte är aktuell i dagsläget, men kan bli aktuell längre fram. Ställningstagandet ska noga dokumenteras, då det är viktigt för att barnet/den unge längre fram ska kunna ta del av de skäl som ledde fram till eller inte ledde fram till en vårdnadsöverflyttning. Om familjehemmet inte är intresserade av en vårdnadsöverflyttning förklara gärna anledningen till detta samt att fortsatt diskussion pågår.

5.1 *Syfte med en vårdnadsöverflyttning*

Sammanfattningsvis kan syftet med att flytta över vårdnaden anges i följande punkter.

- Skapa en trygg och stabil tillvaro för barnet.
- Möjlighet för barn och familjemsvårdare att knyta an.
- Tydliggöra en livslång tillhörighet.
- Stärkt rättslig ställning genom en närvarande vårdnadshavare.
- Att kontakten med barnets ursprung upprätthålls.

5.2 *I bedömningen bör följande punkter beaktas*

- Bestämmelser/kriterier enligt lagstiftningen.
- Barnets ålder vid placeringen.
- Barnets ålder vid överflyttningen.
- Placeringstidens längd.
- Barnets relation till de biologiska föräldrarna.
- Barnets relation till familjemsvårdarna.
- Relationen mellan familjehem och föräldrar.
- Barnets egen inställning.
- Barnets möjlighet till fortsatt umgänge med ursprungsfamiljen.
- Socialtjänstens fortsatta ansvar — ekonomi, behov av stöd etc.

5.3 *Vem ska ta initiativ till en vårdnadsöverflyttning?*

Om det kommer till socialnämndens kännedom att det finns behov av någon åtgärd i fråga om vårdnad eller förmynderskap för en underårig är nämnden skyldig att utreda denna fråga och i förekommande fall göra en framställning eller ansökan om det till domstol (5 kap 2 § socialtjänstförordningen).

5.4 *Konsekvenser av en vårdnadsöverflyttning*

- Tryggare barn.
- Beslut enligt LVU, SoL eller LSS upphävs.
- Ersättning till vårdnadshavare utgår enligt 6 kap. 11 § SoL.
- Föräldrarnas underhållsskyldighet kvarstår.
- Vårdnadshavarna har rätt till dubbla underhållsstöd (3 § 3 st. och 8 § 4st. lag om underhållsstöd).
- Barnet har rätt till underhållsstöd och alla andra förmåner som kan falla ut om förälder avlider.
- Vårdnadshavaren har rätt till barnbidrag och föräldrapenning (4 kap. 2 § AFL).
- Vårdnadshavaren har rätt till vårdbidrag (lag om handikappersättning och vårdbidrag 1998:703).
- Föräldrar har rätt till umgänge.
- Bistånd som barnet behöver måste sökas i vårdnadshavarens kommun.
- Vårdnadshavarens försäkringar omfattar normalt även barnet.
- Barnet har kvar arvsrätten efter sina föräldrar. Om barnet ska ärva vårdnadshavaren krävs testamente.

6. Polisanmälan

Eventuell polisanmälan vid misstanke om misshandel och/eller sexuella övergrepp mot barn görs, enligt delegation, av gruppleddare. Polisanmälan sker enligt 12 kap 10 § socialtjänstlagen. Socialtjänsten har möjlighet att göra polisanmälan, dock ingen skyldighet. Beroende på ärendets art ska i vissa fall inte föräldrarna informeras i ett första skede. För att ett polisförhör ska kunna genomföras med barnet utan vårdnadshavarens godkännande måste en särskild företrädare utses av tingsrätten. Detta ombesörjer åklagaren.

Polisanmälan lämnas i samband med att samråd hålls. Vid samrådet planeras för hur man går vidare i ärendet. T ex. om en särskild företrädare behövs, om läkarundersökning är nödvändig, hur barnet kommer till förhöret samt när förhöret kan äga rum. Det är också av vikt att sörga för fortsatt stöd för samtliga i familjen. Om någon av socialtjänstens personal är den som barnet har berättat för, ska den personen inte närvara på samrådet, ej heller i medhörningsrummet under förhöret. Oftast är det gruppleddare som närvarar vid samråd. Samråden hålls i Barnahus Linköping. Se punkt 1.2.3 för mer information kring samråd.

Förhör av barnet sker av polis på Barnahus. Vanligast är att förhöret hålls på förmiddagen så att den misstänkte kan höras på eftermiddagen samma dag. Personal från socialtjänsten närvarar i medhörningsrummet under förhöret för att kunna göra en omedelbar skyddsbedömning.

7. Yttrande till åklagarmyndighet

Beslut i åtalsfrågan måste, enligt 11 § LUL (lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare), föregås av ett yttrande från socialnämnd då någon misstänks för att ha begått ett brott innan hon/han har fyllt 18 år. Åklagarmyndigheten kan underlåta att begära yttrande om

- brottet är ringa,
- det är uppenbart att åtalsunderlåtelse kan ges, eller
- det annars är obehövligt.

Socialnämnden ska även utan samband med yttrande lämna åklagaren de upplysningar som denne begär i fråga om den unge.

Ett yttrande från socialnämnden ska innehålla uppgifter om tidigare åtgärder, pågående åtgärder och planerade åtgärder i form av en plan (åtgärdsplan/vårdplan - mall för detta finns), personlig utveckling och levnadsomständigheter. I begäran framkommer vad åklagaren önskar svar på, vilket oftast inkluderar huruvida ungdomstjänst anses aktuellt eller ej. Begäran om yttrande innefattar alltid en uppgift om när yttrandet ska vara åklagaren tillhanda.

När begäran om yttrande inkommer ska utredning enligt 11 kap 1 § socialtjänstlagen inledas. Anledningen är att begäran föregås av misstanke om brott av underårig och denna kännedom innebär att den unges behov av stöd och hjälp måste bedömas. En begäran om yttrande ska därmed behandlas som en anmälan.

Ett yttrande ska kommuniceras med den som yttrandet rör, enligt 17 § förvaltningslagen.

Kommunicering ska ske innan yttrandet lämnas till åklagaren, för att den enskilde ska ha möjlighet att yttra sig över uppgifterna.

8. Samverkan

Socialtjänsten har ansvaret för att ta initiativ till att samverkan kommer till stånd (5 kap 1 a § socialtjänstlagen). Detta innefattar både en övergripande samverkan samt samverkan för det enskilda barnet. Det sistnämnda bör alltid utgå från det enskilda barnets behov och ska inte vara något som en huvudman kan välja att delta i eller ej utifrån egna prioriteringar.

Skyldighet att samverka bryter ej sekretessen, vilket innebär att vårdnadshavares samtycke krävs för att deras och barnets situation ska kunna diskuteras i samverkan med andra. För att underlätta samtycke från vårdnadshavare finns särskild blankett upprättad för detta (RUTIN – s – samverkanssamtal).

Samverkan ska också ske inom den egna förvaltningen. Så snart behov uppstår ska arbetsteam bildas, i vilket samtliga berörda på vård- och omsorgsförvaltningen ingår, såväl utredare som behandlingspersonal och ekonomihandläggare.

9. Överflyttning av ärende till annan kommun

Huvudprincipen i socialtjänstlagen är att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda i vistelsekommunen (2 kap 2 §). Mot den bakgrunden är det rimligt att ärenden flyttas till en ny vistelsekommun när det är mest lämpligt i det enskilda fallet. En förutsättning för att ett ärende ska kunna överflyttas till en annan kommun är att den som berörs av ärendet har *starkast anknytning* till den kommunen. Vid bedömningen ska hänsyn tas till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt. När det gäller barn är det viktigt att *barnperspektivet* beaktas. Överflyttning sker enligt 16 kap 1 § socialtjänstlagen.

Den enskildes vilja ska tillmätas mycket stor betydelse vid den eventuella rättsliga prövningen av ett ärende om överflyttning. Att flytta över ett ärende mot den enskildes vilja bör normalt sett inte förekomma.

Exempel på när en överflyttning kan bli aktuell:

- Vårdnadshavaren till ett barn placerat i familjehem eller HVB har flyttat från placeringskommunen, om syftet är att barnet ska återvända hem.
- När små barn placeras långsiktigt i familjehem i en annan kommun.
- När familjehemsplacerade ungdomar är på väg ut i eget boende, i samma kommun som familjehemmet finns.
- En placerad persons anknytning till placeringskommunen har tunnats ut eller upphört.
- Ärenden där en kommun enligt 11 kap. 4 § socialtjänstlagen slutför en utredning och fattar beslut fast barnet har flyttat från kommunen. Om vistelsen i den nya kommunen kan antas bli varaktig kan det vara motiverat att flytta över ärendet.

I de fall där kommuner inte kan komma överens finns en möjlighet för den socialnämnd som vill flytta över ärendet att få frågan prövad av Socialstyrelsen, genom att lämna ansökan vidare till dem. Socialstyrelsens beslut får överklagas hos förvaltningsrätten.

En begäran om överflyttning av ärende fattas av sociala myndighetsutskottet, likaså beslut om att ta emot ärende från annan kommun.

10. Föräldrars ersättningskyldighet

Föräldrar är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader när ett barn under 18 år får vård utom det egna hemmet. Detta framgår i 8 kap 1 § socialtjänstlagen. Ersättningen beräknas utifrån samma grunder som beräkning av underhållsstöd. Beräkningen ska göras på var och en av föräldrarna, även då de är sammanboende. Det belopp som var och en av föräldrarna ska bidra med får inte överstiga vad som motsvarar högsta underhållsstödsbeloppet.

Det är viktigt att informera föräldrarna om ersättningskyldigheten i samband med att vård utom det egna hemmet diskuteras. De ska ges möjlighet att begära jämkning av ersättningskyldigheten. Om de framräknade beloppen bedöms oskäligen till respektive förälders ekonomiska förmåga, sociala situation eller för att de till exempel står för vissa av barnets kostnader, kan ersättningen jämkas till en skälig nivå, eller efterges helt.

11. Överklagan av beslut

Bestämmelser om överklagan finns i förvaltningslagen. Av 22 § förvaltningslagen följer att

- ett beslut får överklagas av den part som beslutet angår (part),
- ett beslut får överklagas om det går part emot (helt eller delvis), samt att
- beslutet måste vara överklagningsbart. Vilka beslut som är överklagningsbara anges i speciell lagstiftning. Till exempel kap 16 § 3 socialtjänstlagen, 41 § LVU, 44 § LVM samt 27 § LSS.

I 23 § förvaltningslagen anges att överklagan ska vara *skriftlig och undertecknad av part*. Av överklagandeskriften ska det framgå vilket beslut som överklagas, vilken ändring som begärs och motiven till detta. Överklagandet ska lämnas eller inskickas, till den myndighet som har meddelat beslutet. Det ska inkomma *inom tre veckor* från den dag part blev underrättad om beslutet.

När överklagandet kommer in görs en kontroll av om det föreligger några uppenbara omständigheter för en ändring. En ändring förutsätter att det utan närmare undersökning framgår att beslutet är uppenbart oriktigt. Om beslutet är oriktigt, beslutar den som beslutanderätten delegerats till, om en ändring. Ändras beslutet helt i överensstämmande med den enskildes önskemål, ska överklagandet inte skickas vidare. Den enskilde underrättas om det nya beslutet. Ändras beslutet så att det delvis överensstämmer med den enskildes önskemål ska hon/han underrättas om det nya beslutet. Ärendet skickas vidare för prövning av

den del som socialnämnden ännu inte har ändrat, under förutsättning av att överklagandet har inkommit i rätt tid. Det nya beslutet bifogas handlingarna.

Om det inte föreligger några uppenbara omständigheter för en ändring sker en prövning av om överklagandet har inkommit i rätt tid.

Har överklagandet inkommit i rätt tid skickas det vidare till förvaltningsrätten, tillsammans med vård- och omsorgsförvaltningens handlingar i ärendet och, om det anses nödvändigt, vård- och omsorgsförvaltningens yttrande. Har överklagandet inkommit för sent ska det avvisas. Beslut om detta ska förses med hänvisning om hur man överklagar, då även detta beslut är överklagningsbart.

Efter att överklagandet inkommit till vård- och omsorgsförvaltningen får det i normalfallet dröja högst en vecka innan handlingarna skickas vidare. Vård- och omsorgsförvaltningens yttrande kan vara mer eller mindre omfattande, ibland kanske bara ett par rader där det anges att utskottet inte har något ytterligare att anföra.

Om överklagandet är principiellt viktigt och vård- och omsorgsförvaltningen har för avsikt att överklaga ett eventuellt bifall till den enskilde, är det lämpligt att man begär att beslutet inte ska verkställas innan det vunnit laga kraft. Om vård- och omsorgsförvaltningen vill överklaga en dom som förvaltningsrätten fattat, ska det ske inom tre veckor från den dag då domen meddelades, inte från den dag då domen inkom till vård- och omsorgsförvaltningen.

Förvaltningsrättens beslut överklagas hos kammarrätten. Kammarrättens beslut överklagas hos Högsta förvaltningsdomstolen. Kammarrättens beslut att meddela prövningstillstånd får inte överklagas. Meddelas inte prövningstillstånd står förvaltningsrättens dom fast. På samma sätt står kammarrättens dom fast om Högsta förvaltningsdomstolen ej meddelar prövningstillstånd.

Den förvaltningsrätt och den kammarrätt som har Åtvidabergs kommun som upptagningsområde finns i Linköping, respektive Jönköping. Högsta förvaltningsdomstolen ligger i Stockholm.

Flödesschema för anmälningar/ansökningar

